

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования – разработка интегрального критерия эффективности управления предприятием.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: АНАЛИЗ, КРИТЕРИИ, ТРАНСПОРТНОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ, ЭФФЕКТИВНІСТЬ, СТРУКТУРА УПРАВЛЕНИЯ.

УДК 336

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Бабич Л.М., кандидат економічних наук

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин в Україні, прагнення побудови відкритої економічної моделі національної економіки, інтеграція у світові процеси глобалізації висувають нові вимоги і формують відмінні від існуючих стандарти діяльності вітчизняних підприємств і особливо державної форми власності. Перегляду підлягають методи моніторингу процесів управління фінансовими ресурсами підприємств, методи планування та взаємоузгодження показників фінансового довгострокового і поточного планування тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий внесок у з'ясування проблем фінансового планування на державних підприємствах внесли такі вчені як: О.Г. Біла [5], М.Д. Білик [6], І.А. Бланк [7], О. С. Бойко [9], О.О. Орлов [13], Р.А. Слав'юк [10], А.М. Поддєрьогін та інші.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є обґрунтування теоретичних і практичних засад організації фінансового планування на державних підприємствах для забезпечення підвищення ефективності формування та використання їх фінансових ресурсів.

Основні результати дослідження. При функціонуванні підприємства відбувається безперервний кругообіг грошових коштів, який здійснюється у вигляді одержання доходів від різних видів діяльності підприємства та пов'язаних з ними витрат, їх розподілу та використання. При цьому визначаються джерела надходження коштів, напрямки та форми їх використання, оптимізується структура капіталу, проводяться розрахунки з постачальниками матеріально-технічних ресурсів, покупцями продукції, державними органами (сплата податків), персоналом підприємства тощо.

Особливостями формування фінансових ресурсів державних підприємств є те, що джерелами їх можуть бути також кошти, залучені з державного та місцевих бюджетів. Зокрема, на ДП «ВО «Київприлад», основним напрямом діяльності якого є виконання робіт по розробці та випуску виробів продукції виробничо-технічного призначення, спеціальної та військової техніки, основу становлять доходи від операційної та інших видів діяльності, що відповідають чинному законодавству України та статуту підприємства, а кошти бюджетів у структурі фінансових ресурсів становлять лише 2%. Таким чином основним джерелом формування фінансових ресурсів даного підприємства є дохід від реалізації, прибутки від основної операційної та іншої діяльності, амортизаційні відрахування, кошти статутного і резервного фондів та інші надходження. Саме зазначені джерела формування фінансових ресурсів мають створити передумови для стабільного процесу виробництва і постійного його зростання, що визначатиме конкурентоспроможність підприємства на ринку. Отже, стабільність функціонування підприємства ґрунтується на достатності фінансових ресурсів та їх стабільному кругообігу, що забезпечується шляхом розробки ефективного фінансового плану.

Слід зазначити, що в широкому розумінні під фінансовим планом на сьогодні прийнято вважати план формування, розподілу і використання фінансових ресурсів. З огляду на таке обґрунтування, реформування фінансового планування в діяльності підприємств, що розпочалося у 1991 р. із законодавчого закріплення норми про самостійність планування підприємствами своєї діяльності на перспективу, на державних підприємствах продовжено з урахуванням елементів директивності згідно із Наказами Міністерства економіки України та з питань європейської інтеграції України за № 137 і за № 173, що відповідно були прийняті у 2003 р. та 2005 р. та згідно із якими була затверджена дещо покращена форма фінансового плану [7].

Загальновідомо, що передумовою складання фінансового плану є аналіз активів та пасивів підприємства за попередні роки. Так, проаналізувавши структуру капіталу на ДП «ВО «Київприлад» за 2009-2011 роки, можна зробити висновок, що обсяг капіталу підприємства дещо зменшився, але при цьому довгострокові зобов'язання були повністю погашені, що слід вважати позитивною озна-

кою динаміки його фінансових ресурсів. Також з позитивної сторони характеризується діяльність заводу щодо зменшення у 2010 р. у порівнянні з 2008 р. дебіторської заборгованості майже на 10%, а також зростання показників оборотності майже всіх видів оборотних коштів зі зменшенням термінів їх обороту. Таким чином, можна зробити висновок, що протягом останніх трьох років на ДП «ВО «Київприлад» підвищилась ефективність формування та використання оборотного капіталу, що, безумовно, не може не створювати позитивного впливу на фінансові результати від операційної діяльності як основного джерела фінансових ресурсів, а це обов'язково слід враховувати при складанні фінансового плану на 2013 рік та на два наступні за ним роки.

На сьогодні законодавчо встановлено, що форма та методичні рекомендації по розробці фінансового плану підприємства затверджуються центральним органом виконавчої влади з питань економіки [1]. При цьому фінансовий план підприємства має складатись на рік і відображати очікувані фінансові результати у запланованому році, джерела формування коштів та напрями їх використання з метою забезпечення ефективної діяльності і розвитку підприємства, а також виконання його зобов'язань. Контроль за виконанням фінансових планів як правило здійснюється кожним підприємством самостійно, що ж стосується державного підприємства, то виконання його фінансового плану контролюється з боку органів, уповноважених здійснювати управління державним майном, або корпоративними правами держави. Звіт про виконання фінансового плану таким органам державне підприємство має надавати щоквартально у строки, установлені для подання фінансової звітності, разом із пояснювальною запискою щодо результатів діяльності за квартал та із зазначенням за окремими факторами причин в разі значних відхилень фактичних показників від планових. Звіт про виконання фінансового плану підприємства за IV квартал подається разом із звітом про виконання фінансового плану підприємства за рік.

Так, на підприємстві ДП «ВО «Київприлад» фінансовий план було розроблено вперше на 2012 рік, де передбачається, що зростання обсягів фінансових ресурсів забезпечуватиметься, передусім, за рахунок зростання доходу від реалізації профільної продукції, що, безумовно, не може не позначитись на зростанні валового прибутку та інших фінансових результатів. Зокрема, зростання фінансових результатів від операційної діяльності в цілому планується досягти за рахунок реалізації іноземної валюти, операційної оренди активів, від операційних курсових різниць за операціями в іноземній валюті тощо. Разом з цим передбачається деяке (в розмірі не більше трьох відсотків) зростання планової собівартості продукції через підвищення цін на комплектуючі вироби, сировину та матеріали, енергоносії та впровадження у виробництво нових інноваційних виробів. Однак, у зв'язку з тим, що відбудеться зростання обсягів реалізації продукції, передбачається, що незначне зростання операційних витрат мало позначиться на обсягах виручки, проте при формуванні фінансових результатів доцільно більш детально обґрунтувати вплив таких визначальних факторів особливо при розрахунках планових обсягів чистого прибутку.

Слід вказати, що розподіл чистого прибутку на відміну від підприємств колективної та приватної форм власності, де кінцевий фінансовий результат розподіляється на власний розсуд підприємства чи згідно із рішенням зборів акціонерів, на державному підприємстві здійснюється відповідно до затвердженого фінансового плану з урахуванням вимог Господарського кодексу України та інших законів, коли у фінансовому плані мають затверджуватися суми коштів, які направляються державі як власнику і зараховуються до Державного бюджету України. При цьому органи, до сфери управління яких відносяться державні підприємства, до 15 липня року, що передує плановому, надають Кабінету Міністрів України інформацію про обсяги перерахування прибутку державних підприємств для їх врахування при формуванні державного бюджету [7]. Так, ДП «ВО «Київприлад» половину чистого прибутку планує відрахувати до державного бюджету, а решту – в рівних частинах – на соціальний розвиток та на розвиток виробництва. Таким чином, не дивлячись на певні відмінності щодо розподілу прибутків узагальнюючим показником господарської діяльності будь-якого підприємства є і залишатиметься прибуток, розмір якого повністю залежить від обґрунтування планових обсягів фінансових ресурсів за джерелами формування та напрямиами раціонального використання. Саме тому кожне підприємство, незалежно від форми власності, має планувати свої доходи та витрати так, щоб доходи постійно зростали і перевищували пов'язані з ними витрати.

Варто зазначити, що не дивлячись на достатнє інформаційне забезпечення з фінансового планування і збільшення кількості кваліфікованих спеціалістів, система планування на державних підприємствах і досі не позбавлена ряду недоліків. Так, форми більшості облікових і звітних документів щодо фінансової звітності ще не зовсім пристосовані для ефективного фінансового аналізу, тому важливу інформацію часто доводиться залучати з багатьох інших джерел. Нерідко при плануванні переважає витратний метод ціноутворення без врахування попиту на продукцію. Це призводить до того,

що, як правило, не проводиться аналіз беззбитковості продажів. Також часто загальноекономічне планування мало взаємопов'язуються із фінансовим, а це не дає можливості визначити реальні обсяги у фінансуванні окремих видів діяльності підприємства, а значить, і достовірність виконання фінансових планів. В цьому аспекті важливе значення має обґрунтування та запровадження відповідного алгоритму моніторингу процесів фінансового планування на державних підприємствах, що, в кінцевому результаті, забезпечить ефективне формування їх фінансових ресурсів. Основними показниками моніторингу мають бути: фактичні показники, що характеризують виконання завдань щодо забезпечення показників поточного фінансового плану окремого підприємства, а також показники, що характеризують виконання умов контрактів із партнерами та керівником підприємства. Врахування значених результатів моніторингу, на наш погляд, сприятиме поліпшенню фінансового управління на підприємствах державного сектора економіки в цілому при умові, якщо в системі моніторингу будуть розглядатися і такі показники як: показники щодо виконання фінансових планів окремих підприємств і узагальнені за підприємствами окремих галузей та за окремими критеріями відбору у розрізі відповідних регіонів та в цілому за державним сектором економіки за поточний рік і в динаміці. На нашу думку, запровадження необхідних показників в алгоритмі моніторингу фінансового планування дозволить розширити можливості щодо зростання обсягів власних фінансових ресурсів державного підприємства ВО «Київприлад». Для отримання максимальних розмірів фінансових результатів у вигляді прибутків як основного джерела формування фінансових ресурсів та підвищення конкурентоспроможності при складанні фінансових планів на ДП «ВО «Київприлад» слід передбачити також освоєння нових ринків збуту продукції, залучення посередницьких послуг, збільшення витрат на рекламу, послуг автотранспорту з доставки товарів споживачам, що, безумовно, супроводжуватиметься деяким зростанням витрат у наступних періодах. Паралельно слід створювати умови для випуску інноваційної продукції, пошуку ринків для її реалізації і передбачити необхідні кошти для придбання нового обладнання з програмним забезпеченням, а також модернізації вже діючих основних засобів.

Позитивним фактором, що впливатиме на фінансове планування на державних підприємствах має стати запровадження належного державного фінансового контролю за використанням державної власності, тобто на повністю державних й казенних підприємствах, а також на підприємствах, у статутному фонді яких частка держави перевищує 50%. Зрозуміло, що якщо, з боку їхнього власника – держави контроль за виконанням фінансових планів таких підприємств, утворенням прибутку та його використанням не здійснюватиметься, це означатиме, що значні обсяги фінансових потоків проходять через тіньові схеми.

Висновки. Отже, фінансове планування є науково обґрунтованим процесом визначення джерел створення і напрямків використання фінансових ресурсів підприємства для забезпечення його стабільного економічного розвитку. За своїм змістом це особлива сфера економічної діяльності суб'єктів господарювання з обґрунтування ефективності управлінських рішень з формування доходів, оптимізації передбачуваних витрат і одержання суттєвих фінансових результатів. Фінансовий план в обов'язковому порядку має охоплювати розробку показників, що відображаються у формі фінансової звітності № 1 «Баланс» та у формі № 2 «Звіт про фінансові результати» і доповнюватись додатками, в яких відображатимуться завдання виробничої програми на плановий період.

Узагальнюючим же висновком для всіх підприємств, не залежно від форми власності, є те, що завдяки фінансовому плануванню, можна досягти як зміцнення фінансової стабільності самого підприємства, так і розширення обсягів операційної та інвестиційної діяльності на засадах фінансової стійкості, збалансування джерел формування фінансових ресурсів, ефективного їх використання за напрямками, передбаченими згідно із фінансовим планом, з метою отримання чистого прибутку, достатнього для забезпечення самоокупності та самофінансування підприємства.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.
2. Про затвердження Порядку складання фінансового плану державним підприємством (крім казенного) і контролю за їх виконання: Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції від 27.05.2003 р. № 137 // zakon1.rada.gov.ua.
3. Наказ Міністерства економіки України від 21 червня 2005 р. № 173 // zakon1.rada.gov.ua.
4. ПСБО 3 «Звіт про фінансові результати» № 87 від 31.03.99 р. // zakon1.rada.gov.ua.
5. Біла О.Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств // Фінанси України. – 2007. – № 4. – С. 112-118.
6. Білик М.Д. Фінансові проблеми державних підприємств // Фінанси України. – 2004. – №6. – С. 70-82.

7. Бойко О. С. Планування діяльності державних підприємств // Юридичний журнал. – №9. – 2005. – С. 13 -14.
8. Бриггем С. Финансовый менеджмент. Полный курс. В 2-х т. / Бриггем С., Гапенски П.; пер. С англ. _ед. _ед.. В.В. Ковалева. – СПб.: Экономическая школа. – Т. 2. – 1997.-669 с.
9. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства. Підручник. – К.: Скарби, 2002. – 336 с.
10. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємства: навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2002. – 323 с.
11. Фінанси підприємств: Підручник/ А.М.Поддєрьогін, М.Д.Білик, Л.Д.Буряк. 5-те вид. – Київ.:КНЕУ, 2004 – 546с.

РЕФЕРАТ

Бабич Л.М., Фінансове планування на державному підприємстві: стан, проблеми та напрями розвитку. / Людмила Миколаївна Бабич // Вісник НТУ. – К.: НТУ. – 2012. – Вип. 26.

В статті досліджено процес фінансового планування на підприємстві державного сектора економіки. Проаналізовано розвиток фінансового планування діяльності державних підприємств та обґрунтовано основні напрями щодо його удосконалення в сучасних економічних умовах.

Мета дослідження – обґрунтування теоретичних і практичних засад організації фінансового планування на державних підприємствах для забезпечення підвищення ефективності формування та використання їх фінансових ресурсів.

Об'єктом дослідження є процеси формування фінансового плану ДП ВО «Київприлад».

Новизна полягає у обґрунтуванні показників та організації алгоритму моніторингу фінансового планування процесів на ДП ВО «Київприлад»

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ФІНАНСОВИЙ ПЛАН, ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ, ПРИБУТОК, ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО, ПРОЦЕСИ, МОНІТОРИНГ, ПОКАЗНИКИ, ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ.

ABSTRACT

Babich LM, Financial Planning at the state enterprise: status, problems and development directions. / Lyudmila Mukolaivna Babich // Visnyk NTU. – K.: NTU. – 2012. – Vol. 26.

The article examines the process of financial planning at the state sector of the economy. The development of the financial planning of public enterprises and reasonably basic directions for its improvement in the current economic conditions.

The aim – to study the theoretical and practical foundations of financial planning at state enterprises for – increase the efficiency of formation and use their financial resources.

Object of study is the process of formation of the financial plan of PA "Kyivprylad."

The novelty lies in the justification of the algorithm performance in monitoring financial planning processes at the GP "Kyivprylad"

KEYWORDS: FINANCIAL PLAN, FINANCIAL PLANNING, PROFIT, STATE ENTERPRISE, PROCESSES, MONITORING, PERFORMACE, FINANCIAL RESULTS.

РЕФЕРАТ

Бабич Л.М., Финансовое планирование на государственном предприятии: состояние, проблемы и направления развития. / Людмила Николаевна Бабич // Вестник НТУ. – К.: НТУ. – 2012. – Вып. 26.

В статье исследован процесс финансового планирования на предприятии государственного сектора экономики. Проанализировано развитие финансового планирования деятельности государственных предприятий и обоснованы основные направления по его совершенствованию в современных экономических условиях.

Цель исследования – обоснование теоретических и практических основ организации финансового планирования на государственных предприятиях для обеспечения повышения эффективности формирования и использования финансовых ресурсов.

Объектом исследования являются процессы формирования финансового плана ГП ПО «Киевприбор».

Новизна заключается в обосновании показателей и организации алгоритма мониторинга финансового планирования процессов на ГП ПО «Киевприбор»

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ФИНАНСОВЫЙ ПЛАН, ФИНАНСОВОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ, ПРИБЫЛЬ, ГОСУДАРСТВЕННОЕ ПРЕДПРИЯТИЯ, ПРОЦЕССЫ, МОНИТОРИНГ, ПОКАЗАТЕЛИ, ФИНАНСОВЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ.